

Forord

Der er gennem årene siden 1998 afholdt 2-4 temadage om året, hvor PAS og nye pædagogiske redskaber løbende er blevet præsenteret for deltagerne til deres videre brug i det praktiske arbejde indenfor det specialpædagogiske felt.

Med denne bog forsøger jeg at dække behovet hos de mange uddannede PAS-konsulenter, for at have de faglige begrundelser, overvejelser og eksemplificeringer samlet ét sted i form af en artikelsamling med en udvidet præsentation af hver af de 8 artikler, der gør det muligt hurtigt at identificere de forskellige faglige temaer, der behandles i artiklerne.

Flere af artiklerne er skrevet på baggrund af gennemførte projekter, der involverer børn, elever, unge og/eller voksne inden for det specialpædagogiske felt, og i artiklerne benyttes derfor henvisning til den gruppe af personer, som har været involveret i de pågældende projekter. Artiklerne kan dog læses bredt uden nødvendigvis at være begrænset inden for den nævnte gruppe af personer.

I artiklerne kan der findes begrundelser og forklaringer, der er anvendelige og støttende både til pædagogiske faglige diskussioner og som didaktisk grundlag for valg af pædagogiske metoder og handlinger.

Der opleves i den aktuelle psykologiske og pædagogiske debat en "tilbagevenden" til tidligere tiders skematiske og standardiserede testsystemer, ligesom der sættes fokus på ensretning for at fremme mulighederne for en let, naturvidenskabelig opfølgning på måltal mv. Dette er en tilgang, der i praksis ikke har vist sig særlig anvendelig til at skabe positiv udvikling for den enkelte borger (Kognitiv Stil, 2000, den historiske oversigt på stilteoriene afsnit 2.2 s. 8ff.). Måske er dette et paradigmeskift mod "effektive testsystemer", en følge af det økonomiske pres og mantraet om effektivitet og overholdelse af budgetter, der er udøvet på mange planer gennem en lang årrække.

Der ligger i holdningen fra socialforvaltninger og PPR, udøvet af socialrådgivere og psykologer mv., et stærkt krav om "value for money", dog uden analyser af de langsigtede konsekvenser for de børn, unge og voksne, der i det specialiserede område udsættes for en minimeret indsats.

Som et fagligt modsvar til dette paradigmeskift kan der argumenteres for at skabe elevcentrerede tiltag, hvor kompetencer, potentialer, relationsopbygning og medieringsmodeller bringes i spil. På den måde fremmes den enkelte elevs udvikling bedst muligt. I de 8 artikler er der givet faglige bud på at skabe et humanistisk – kritisk teoretisk begrundet indspark i den aktuelle debat.

Herværende bog er derfor beregnet til de fagpersoner, der står med ansvaret for udarbejdelse og udførelse af handleplaner indenfor det sociale område og specialundervisning, STU, FGU og de kompetente fagpersoner i Norden, der anvender PAS-systemet. Det drejer sig om bl.a. om specialpædagoger, speciallærere, socialarbejdere, socialrådgivere samt psykologer på behandlingscentre og opholdssteder.

Indholdsfortegnelse

Præsentation til artiklerne

1. Hvad er PAS – (Pædagogisk Analyse System)? s. 4

Her skabes et overblik på PAS. Opgaverne og systemet er omfattende og gennemprøvet gennem en årrække fra 1990erne frem til nu. Det særlige ved PAS-systemet er, at udgangspunktet har været den praktiske pædagogiske tilgang, for derefter at indbygge de teoretiske begrundelser, som selvfølgelig er nødvendige. Dog: hvis noget ikke virker, så er der vel ingen grund til at arbejde videre med de teoretiske konstruktioner! Så PAS er meget dynamisk i hele sin konstruktion – skiftet mellem praksis og teorifundering gør, at der udvikles på alle aspekter i systemet.

2. Hvordan findes elevens aktuelle potentialer, kompetencer og problemer? s. 6

I det neuropsykologiske fagfelt benyttes ofte top-down modeller. Disse modeller er baseret på en teori, og der udvikles en række test, der statistisk viser, at være sammenlignelige med andre test. Svagheden ved sådanne top-down modeller er, at der skal meget lidt afvigelse til, førend de ikke kan benyttes til en fastlæggelse af normal tilstande eller kriterier. En bottom-up model, som anvendes i PAS, betyder, at der udvikles en række markøropgaver, der derefter gøres til genstand for en fagliggørelse. Det betyder, at der er brug for et tidsmæssigt længere forløb for at kunne vurdere og genvurdere anvendte opgaver. Det kræver også, at eleverne vurderes flere gange, så de hele tiden sammenlignes med sig selv.

3. PAS virker – rigtig godt! s. 13

I denne artikel belyses tolkningerne af grafer samt de vigtigste belæg for at PAS virker. Der er udført en sammenlignende statistik (korrelations analyse) ved brug af RAVEN intelligencetesten, alder/udviklingsalder og de %-tal der fremkommer ved brug af spørgeskemaerne i PAS og de samhørende grafer. Resultaterne giver her mulighed for at udsige på hvilket kognitivt niveau eleven befinder sig. Der kan altså stedfæstes om eleven er meget konkret tænkende dvs. med en udviklingsalder under 7 år; at eleven er konstruerende dvs. fra 7 til 12 år; at eleven er abstrakt tænkende fra 12 år og op!

4. Den neuropsykologiske tilgang i PAS s. 26

Neuropsykologien omfatter forholdet mellem hjernefunktion og adfærd (Egidius, 2001 s. 394; Madsen, 1980, s. 207) og dette forhold forstået som en psykologisk funktion er organismens tilpasningsforsøg (Ibid. s. 208). Det særlige ved den neuropsykologiske undersøgelse er tilpasningen til det enkelte individ, med en samtale for at vurdere bevidsthedstilstand, funktionsniveau, holdning til aktuel situation og omgivelserne samt test til "vurdering af løsningsmetoder" (Ibid. s. 208) i forhold til problemløsningsopgaver. Der opstilles definitioner for at kunne adskille, kognition, neurologien, det neuropsykologiske og læring samt de mere medierende – pædagogiske tiltag forud for en forskningsundersøgelse. Et begrundet testdesign.

5. PASS-teorien ift intelligens. s. 48

Udgangspunkter for det efterfølgende korte oplæg kan ses i to artikler: PASS theory of intelligence & Assessment of PASS processes. Begrundelsen for at vægte lige præcis denne teoretiske vinkel, skal ses i sammenhængen mellem det funktionelle aspekt og de kognitive processer. Disse bringes i anvendelse og er kernen i PAS systemet. Har en elev et problem, er der to primære veje til at blive kompetent. Den ene er at sige du skal træne på at blive bedre ved at gentage samme slags opgave (en funktionel tilgang) – det vil

virke, hvis det er fx skriveøvelser man træner: den anden vej er at anskue de processer, der kan gå galt i elevens tilgange og møde dem med medieringsmodeller

6. Identitetsudvikling og personlig udvikling

s. 49

I herværende artikel beskrives identitet som en stabil fornemmelse af:

Hvem man er og hvordan man adskiller sig fra andre. Man skal fremme elevens fornemmelse af, at være aktør i eget liv, at man har en livshistorie, der gør det muligt at handle med udgangspunkt i sine erfaringer. Det er vigtigt at man som menneske har vigtige værdier, kender sine egen og andres sociale roller, har idealer og billeder af nære ting – en slags verdensbillede, der giver ens liv en særlig mening. Man skal høre til blandt andre, fordi den gruppes normer og værdier er vigtige for mig. Dette forudsætter en opfattelse af sig selv som beskrevet i "Theory of Mind" konceptet.

7. Kompetence begrebet – fagligt, personligt og socialt

s. 53

Kompetence begrebet forstås, som et mellemværende mellem struktur, kultur og individ. Faglig kompetence består af en række videns- og erfaringsmæssige potentialer der handler om hvordan den indhentede viden kan og skal bruges og i hvilke situationer. Personlig fleksibilitet og forandringskompetencer dvs. forandringskompetence drejer sig om fornyelse og omstilling. De kompetencefremmende processer drejer sig om at give mennesker muligheder i læringsmiljøet, frem for at man udelukkende ser på de individuelle potentialer. Men de individuelle potentialer skal kunne indgå hensigtsmæssig i læringsmiljøet, så individets læringsmetoder bidrager til læringsmiljøets nuancering. Social kompetence indeholder evnen til at indgå i og skabe relationer og give respons i det sociale samt at kunne drage nytte af relationerne. Det drejer sig om at skabe både nære sociale og tværkulturelle netværk og relationer, evnen til at samarbejde og kommunikation med andre.

8. Udviklingspsykologiske betragtninger på kompetencemodellen

s. 60

Kompetencemodellen kan udfoldes i tre udviklingsrelaterede lag – platforme for den videre udvikling og læring: første lag omfatter den tidlige motoriske- og visuelle udvikling; andet lag omfatter den tidlige musiske- og sproglige udvikling og tredje lag omfatter sammensmeltninger af sproglige udvikling, logisk matematisk udvikling. En udvikling, hvor barnet går fra en konkret tænkning mod at konstruere sin egen forståelse af den omgivende verden. Sproget ændre form mod en læse og skriftliggørelse og en logik sammenhæng mellem de billedmæssige klassifikationer, de motoriske relationsbestemmelser og sproglige serielle processer. For at al dette skal lykkes, kræves at der er relevante udfordringer til barnet. Med de to første lag skabes en platform af viden og erkendelser og nu her i tredje lag udvikles de mentale forestillinger fra den konkrete tænkning til den abstrakte tænkning.

9. Kognitiv stil og kognitiv udvikling.

s. 79

PAS - Systemet er resultatet af mange års professionelt virke indenfor pædagogisk og neuropsykologisk arbejde med børn og unge, konkrete erfaringer, afprøvede pædagogiske tiltag og den nyeste teori indenfor relevante psykologiske felter. Det gør PAS til et pålideligt og praktisk velbegrundet redskab. PAS muliggør at analysere på faglige evner, persontræk, sociale relationer, samt at basere undervisningsmetoder og pædagogiske anvisninger på den enkelte elevs arbejdsstrategier og kognitive stil. Dette skaber rum til en mere målrettet indlæring og kognitiv udvikling til glæde for både underviseren og eleven